

Світлана Степанівна Гусаківська,

асистент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОТЕРАПІЇ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

У статті здійснюється теоретичний аналіз джерел з питань формування цінностей та особистісних сенсів сучасних студентів засобами психотерапії. Визначаються такі її напрямки, що здатні корегувати розвиток ціннісно-сміслової сфери. Розглядається психологічний тренінг як засіб трансформації цінностей майбутніх фахівців дошкільного навчального закладу в їх навчально-професійній діяльності, обґрунтовуються основні умови його проведення.

***Ключові слова:** психотерапія, формування ціннісно-сміслової сфери, психологічний тренінг, майбутні вихователі дошкільного навчального закладу.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному суспільстві, насиченому різноманітними стресовими чинниками, дедалі популярнішою стає психотерапія як засіб допомоги психічно здоровим людям у вирішенні різних психологічних труднощів (наприклад, виведення з депресивних станів, неврозів, підтримка у вирішенні конфліктних ситуацій тощо). Так, зазначена галузь за допомогою низки відомих напрямків та їх інструментів розвиває такі важливі якості, які сприяють кращому розумінню самого себе (власних відчуттів і переживань), своїх можливостей (наявність внутрішніх джерел енергії чи відсутність їх на певний момент), формують дбайливе ставлення до себе. Зазначені індивідуальні здатності впливають на покращення якості життя людини внаслідок сформованого усвідомленого ставлення до навколишньої дійсності, прийняття відповідальності за власні вчинки та здійснення осмислених життєвих виборів.

Важливим утворенням психіки, що активізує життєздійснення, є складова спрямованості особистості – ціннісно-сміслова сфера. Один із найбільш чутливих періодів її формування припадає на студентський вік, коли закладаються фундаментальні основи професійних та загальнолюдських ціннісних орієнтацій, життєвих сенсів і настановлень, з якими людина продовжуватиме зростати як особистість. Також у цей час підвищується інтерес до цілей, цінностей, потреб, сенсу власного існування та з'являються унікальні можливості для побудови власної життєвої стратегії та її реалізації. Аналіз теоретичних джерел, зокрема результатів психотерапевтичної практики, дає підстави стверджувати, що здатність особистості свідомо здійснювати вибір та задовольняти власні, не нав'язані кимось, потреби – це ті якості, які успішно формуються в процесі індивідуальної і групової психотерапії.

Підтверджує необхідність розгляду зазначених питань духовно-моральна криза сучасної соціокультурної ситуації в країні, коли спостерігається девальвація та переоцінка цінностей, відсутність у багатьох людей сенсу їх існування. Адже зазначені утворення є фундаментальними у формуванні ціннісно-сміслової сфери студентів, а саме – майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, які свідомо чи несвідомо трансливатимуть власні цінності майбутнім поколінням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Процес розвитку ціннісно-сміслової сфери особистості є предметом наукових пошуків низки вітчизняних (Б. Братусь, С. Бубнова, Ф. Василюк, Т. Вілюжаніна, Ж. Вірна, З. Карпенко, Д. Леонтьєв, О. Серий, Д. Узнадзе, М. Яницький) і зарубіжних (А. Ленгле, А. Маслоу, Я. Морено, Г. Олпорт, Н. Пезешкіан, Ф. Перлз, К. Роджерс, М. Рокич, В. Франкл, З. Фрейд, К. Хорні, Ш. Шварц) учених, психологів-практиків, психотерапевтів. Проте, серед достатньо широкого спектру досліджень маловивченим залишається питання формування системи цінностей та особистісних сенсів методами психотерапії у сучасних студентів.

Мета статті – теоретичний аналіз напрямків психотерапії як засобів формування ціннісно-сислової сфери студентів вищої школи, майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поняття “психотерапія” прийнято розуміти як комплексний лікувальний вербальний та невербальний вплив на емоції, судження, самосвідомість людини при багатьох психічних, нервових і психосоматичних її захворюваннях. Умовно розрізняють клінічно орієнтовану психотерапію, спрямовану переважно на пом’якшення або ліквідацію наявної симптоматики, та особистісно орієнтовану психотерапію, що допомагає людині змінювати світобачення, ставлення до себе й інших осіб [9, с. 9].

Психотерапія нашого часу працює в таких корекційних напрямках як, наприклад, дослідження внутрішньопсихічної динаміки та динаміки міжособистісних стосунків; форма лікування психічних порушень; метод особистісного зростання і зрілості; засіб допомоги в екзистенційних проблемах життя людини; спосіб підвищення знань, самоосвіти, самовдосконалення; можливість зміни власної поведінки, мислення. При цьому кожна із зазначених форм не виключає одна одну, а навіть перетинається, взаємодіючи з іншими [3].

У сучасному соціумі, коли цінності кожної людини є дуже суперечливими та часто несумісними в одній системі, викристалізовується нагальна потреба у пошуку і знаходженні сенсу існування, що потребує від кожної розвиненої, внутрішньо диференційованої особистості “боротьби” – активного та творчого підходу до життя, здійснення відповідальних виборів, прагнення до розуміння і прийняття своїх істинних переживань, автономного смислотворення та перетворення дійсності відповідно до власних цілей. Саме зазначений процес покликана стимулювати і підтримувати психотерапія. Як зазначає В. Франкл, “у кожного часу свої неврози – і кожному часу потрібна своя психотерапія” [3]. Отже, наявність способів допомоги зазначеної сфери психологічної науки та їх корекційний вплив на людину є актуальними запитами сьогодення.

Аналіз наукових праць надає можливість відзначити, що найбільше уваги формуванню цінностей та особистісних сенсів у психотерапевтичному процесі приділяє гуманістичний напрямок. Розвиток його ідей пов'язано з іменами Г. Олпорта, А. Маслоу, К. Роджерса, Р. Мея, В. Франкла, Дж. Бюдженталя. Гуманістичний рух був спробою показати життя і поведінку людини як певну систему, в якій суб'єктивні цілі, цінності, потреби – визначальні для побудови життєвих стратегій [4, с. 226]. Відтак, людину почали розуміти як істоту, поведінку якої детермінують не інстинкти та несвідомі прагнення, а цінності, почуття і сенси.

К. Абульханова справедливо зауважує, що гуманістичний підхід передбачає аналіз та осмислення людської цінності, усвідомлення власної і цінності інших людей та, зрештою, визнання її цінності оточуючими [1]. На нашу думку, це, безумовно, здійснює потужний вплив на суб'єкт-суб'єктну взаємодію в психотерапії: сприяє формуванню довіри, відкритості, безпечності, створює відчуття абсолютного прийняття і неосудження, можливість творчо та невимушено виявляти себе поруч із різними людьми.

К. Роджерс, автор одного з гуманістичних напрямків – клієнтцентованого підходу, ставить особистість клієнта в центр терапевтичної практики. Учений пояснює свій метод як такий спосіб існування, що виражається в певних установках і поведінці людини, які створюють сприятливе для її розвитку середовище. Ключові поняття, на які опирається психотерапевт клієнтцентованого підходу – “позитивний психологічний клімат”, “конгруентність”, “турбота”, “емпатія” та “самість” [8].

В. Франкл розробив метод логотерапії, що ґрунтується на системі філософських, психологічних, медичних поглядів на природу людини, центральним компонентом свідомості якої є прагнення до сенсу. Згідно з принципами логотерапевтичного напрямку, рушійна сила людської поведінки – прагнення знайти і реалізувати сенс життя. Втрата мотивації його пошуку призводить до “екзистенційного вакууму”, відчуття внутрішньої спустошеності, розчарування у власному існуванні. Логотерапія В. Франкла

спрямовує свої зусилля на те, щоб провести людину через “смиловий вакуум”, опираючись також на екзистенційний та аналітичний підходи [4, с. 236].

Відомим сучасним методом екзистенційного напрямку є гештальт-підхід, засновник якого Ф. Перлз зазначає, що діалог терапевта з клієнтом є екзистенційною зустріччю двох “Я”, кожний учасник якої стає “дзеркалом” для іншого, і від того, що він там побачить, залежать результати терапії. Мета гештальт-терапії – розблокування свідомості людини для досягнення цілісності, наповненості й осмисленості життя, набуття здатності свідомого регулювання межі контакту з оточуючими людьми та навколишнім середовищем, здатності екологічно висловлюватися і вести взаємодію, адекватно відчувати сенс, неповторність та цінність ситуації “тут і тепер” [5]. Так формуються нервово-психічна стійкість, адекватна самооцінка особистості, з’являється відчуття підтримки, значущості для оточуючих, що надає можливість зберігати і підтримувати власну життєву енергію в екстремальних ситуаціях.

Майже водночас з гештальт-терапією виникає психодрама – метод групової та індивідуальної (монодрама) роботи, створений Я. Морено. Психодрама – терапевтичний процес, в якому застосовуються інструменти драматичної імпровізації для вивчення внутрішнього світу людини, що стимулює розвиток творчості, спонтанності, розширює можливості для невимушеної поведінки і взаємодії з людьми. Територія психодрами – всесвіт, те місце, де особа живе та виявляє себе в конкретний момент. Я. Морено виходить із міркування про те, що людина – істота соціальна, отже група може більш ефективно вирішувати її проблеми, ніж вона сама. Тому в психодрамі існує багато шляхів розвитку: через проходження соматичного, психологічного, соціального, трансцендентного рольових рівнів, де можуть бути подані всі моменти часової транспективи – минуле, теперішнє і майбутнє. Завдяки автору психодрами виник термін “групова психотерапія”, у процесі якої людина може трансформувати, створювати окремі сенси та цінності [6]. Психодраматична група має потужний терапевтичний потенціал, допомагаючи подолати страхи, витримати всі нелегкі емоції – печаль, гнів, злість, залишаючись при цьому

стабільною і надійною, повною прийняття та турботи. Психодрама – джерело навчання і розвитку, формування та перетворення сценарію власного життя.

У процесі переосмислення досвіду, переоцінки і перебудови життєвих цілей відбувається усвідомлення й актуалізація своїх можливостей. Вирішення цих завдань у різних психологічних підходах та напрямках виглядає по-різному, але основу їх складають подібні процеси смислових трансформацій. Так, психоаналітик, працюючи з явним сенсом, що належить до образів і цілей клієнта, відкриває латентний та співвідносить його з прихованим аспектом символу, відновлюючи втрачений сенс витісненої події [4].

Дазейн-аналіз Л. Бінсвангера розширює “смісловий горизонт” особистості, що унеможливує усвідомлення витісненого. Центральним при цьому є поняття “дазейн” – спосіб упорядкування дійсності, завдяки якому буття може стати доступним осмисленню. У цьому методі існування людини терапевт розглядає як термінальну цінність. Основні техніки його роботи – вникнення в почуття, емпатійна увага і зацікавлене ставлення до всіх життєвих виявів [4, с. 218]. Проте, терапія Л. Бінсвангера в повсякденній практиці психотерапевтичної допомоги використовується нечасто, в основному, через потребу у виділенні значного періоду часу для реконструкції життєвого світу, його повноцінного осмислення та розуміння.

Цінності свідомо чи несвідомо транслюються у взаємодії психотерапевта з клієнтами. Як уже було зазначено, ефективним засобом стимулювання їх розвитку є групова психотерапія. Вона покликана допомогти особі отримати емоційну підтримку з боку групи та її ведучого, що сприяє відчуттю власної цінності, зростанню довіри, відкритості, активності та спонтанності [2]. Група розвиває і формує, сприяє відтворенню та закріплює нові стилі поведінки учасників, зокрема такі, які допоможуть гармонійно функціонувати в реальному житті. Таким чином відбувається розвиток ефективної саморегуляції особистості в терапевтичному середовищі. О. Немиринський ототожнює групову форму психотерапії з моделлю особистісного зростання в спеціальних

для цього процесу умовах, адже метою особистісно-орієнтованої психотерапії є сприяння набуттю нових здатностей під час проживання нового досвіду [10].

Як демонструє аналіз зазначених напрямків психотерапії, формування ціннісно-сміслової сфери в її середовищі може відбуватися доволі ефективно. Це підтверджують відомі вчені, наголошуючи на тому, що сенсу неможливо навчити, його можна лише розкрити чи віднайти в процесі розвитку особистості (О. Леонтьєв); здобуті знання і вміння, особистісний сенс, його цінність не мають здатності передаватися іншій людині (К. Роджерс); неможливо навчити студентів цінності та сенсу, вони повинні їх проживати, засвоювати, трансформувати (В. Франкл) [10].

Варто констатувати той факт, що традиційні форми навчання у сучасному вищому навчальному закладі дають певний набір знань і вмінь, але не забезпечують їх реальних виявів у формі професійних цінностей у майбутніх фахівців. Так, К. Роджерс пропонує викладачам, зацікавленим у таких змінах, які вносять значущі корективи у навчання студентів, звернутися за ідеями в сферу психотерапії. Отже, учений уподібнює процес навчання в освіті з навчанням у психотерапії, основні умови якого – забезпечення контакту студента з важливими проблемами його існування, щирість у взаємодії, прийняття та розуміння поведінки та почуттів учасників усього процесу, доступ до різних джерел здобуття знань, надання можливості самостійно здійснювати вибори і приймати рішення [10].

Реалізація зазначених принципів є можливою через організацію тренінгових занять. Як відомо, психологічний (психотерапевтичний) тренінг – один із найбільш ефективних методів професійної підготовки фахівців типу “людина-людина”, адже він зорієнтований на використання активних форм спільної діяльності, спрямованої на розвиток інтелекту, психодинамічних властивостей, компетентності молоді людини.

Основна мета таких занять – надання допомоги у психологічних проблемах учасників, зміцнення їх психічного здоров'я, розвиток самосвідомості і саморегуляції, вивчення психологічних закономірностей та

ефективних способів міжособистісної взаємодії для гармонійного спілкування з людьми, розвиток творчого потенціалу, досягнення бажаного рівня життєдіяльності. Досвід, який студент набуває в подібній групі, допомагає вирішити проблеми, що виникають у різних сферах його життя. Як зазначає К. Рудестам, “група являється мікрокосмосом, інститутом в мініатюрі, який відображає зовнішній світ і додає реалізму у штучно створювану взаємодію” [10].

У психотерапевтичній роботі виробляються загальнолюдські цінності, індивідуальні сенси, які стабілізуються, приймаються, засвоюються та продукуються в процесі взаємодії учасників. Так відбувається прийняття не лише цінностей, а й потреб інших людей, що в результаті здійснює значущий вплив на їх індивідуальні життєві настановлення та сприяє адекватному осмисленню об’єктивної дійсності.

І. Сапогова зауважує, що формування ціннісних орієнтацій у навчальному процесі визначають, з одного боку, особистісні якості, розвиток, усвідомлення своїх інтересів і цінностей, а з іншого – соціальні чинники, цінності значущого іншого, стиль спілкування з ним. При цьому, важливе значення в основі загальної структури формування цінностей, на її думку, належить, перш за все, діалоговому стилю взаємодії та розвитку рефлексії учасників [9].

Г. Онищенко і Т. Гурлева пропонують стимулювати розвиток ціннісно-сміслової сфери студентів з урахуванням: розкриття змісту ієрархії особистісних цінностей, життєвих сенсів, їх детермінуючої ролі в особистісній спрямованості; залучення до дискусій про існування різноманітних цінностей (добра та зла, совісті, чесності і гідності, вірності та зради, дружби і любові); пропонування проблемних ситуацій, які передбачають ціннісний вибір, розкривають власні переживання та почуття [7, с. 258].

Значущою перевагою групової терапевтичної роботи є можливість отримання зворотного зв’язку і підтримки від людей зі спільними цілями, проблемами та переживаннями. А. Бодальов зазначає, що завдяки зазначеному механізму людина може корегувати власні вчинки, замінюючи звичні способи

новими, більш ефективними [10]. Взаємодія в групі також стимулює учасників до ідентифікації себе з іншими та використання встановленого емоційного зв'язку при оцінці власних почуттів і дій.

Найважливішими умовами процесу засвоєння знань та стимулювання учасників до самопізнання і саморозвитку є створення в психотерапевтичному середовищі атмосфери довіри, поваги, взаємної підтримки. Так, схвалення спроби саморозкриття будь-кого з учасників стимулює зростання його впевненості в собі, розширення сфери самоусвідомлення, набуття особистісного досвіду, засвоєння нових знань.

Вищезгадані соціальні чинники надають можливість реалізувати в процесі тренінгового навчання основні принципи групової психотерапії – активність учасників, дослідницька позиція, об'єктивація поведінки, партнерське спілкування, що надає змогу цілеспрямовано виконувати завдання навчальної діяльності. Проте, реалізація цих умов неможлива без відповідного рівня підготовки викладача, який в цьому випадку виконуватиме функції групового ведучого [10]. Зауважимо, що у зазначеній формі тренінгового навчання найбільш адекватними є недирективні стилі взаємодії з учасниками, як спосіб уникнення в спілкуванні оцінювальних суджень та створення безпечного розвиваючого середовища.

Чинниками формування ціннісно-сислової сфери студентів, майбутніх вихователів, можуть бути також: сприяння викладачів у складних процесах їх адаптації і професіоналізації; трансляція цінностей педагогічної діяльності; формування нових професійних якостей; розвиток ціннісно-спрямованих соціальних ролей; стимулювання до духовно-ціннісної взаємодії з людьми та світом; побудова фундаменту і напрямків шляхів до самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення.

Зазначимо, що використання психотерапії в навчально-професійній діяльності студентів – дуже відповідальний крок. Насамперед, у тому, щоб створити безпечне середовище для відкритості, щирості, творчості учасників; володіти знаннями та необхідним набором психотерапевтичних умінь, навичок

роботи з групою й індивідуальною взаємодією з учасниками; застосовувати відповідний психологічний і діагностичний інструментарій; розуміти “симптоми” виявів динамічних групових процесів, уміти керувати ними тощо.

Отже, цінності можуть активно транслюватися студентам у процесі психотренінгу. У середовищі вищого навчального закладу реалізацію цієї функції повинна забезпечувати психологічна служба, викладачі-психологи, а також фахівці (тренери, психотерапевти), які пройшли спеціальний курс практичної підготовки.

Висновки. Кожна людина є творцем власного життєвого шляху, потреба в побудові якого особливо гостро актуалізується в студентському віці. Чинником, що сприяє самоздійсненню на цьому віковому етапі, є ціннісно-сміслова сфера – система цінностей та індивідуальних сенсів людини. Як підтверджує теоретичний аналіз, дієвим засобом їх формування є низка методів психотерапії (психодрама, гештальт-підхід, особистісно-орієнтована терапія, логотерапія тощо), а також психологічний (психотерапевтичний) тренінг як форма роботи і складова частина навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців, вихователів дошкільних навчальних закладів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у проведенні психотерапевтичного тренінгу з психодрами, з метою формування ціннісно-сміислової сфери майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, та обґрунтуванні його результатів.

Список використаної літератури

1. Абульханова, К. А. Психология и сознание личности: Избранные психологические труды / К. А. Абульханова. – М. : Московский психолого-социальный институт ; Воронеж : Издательство НПО “МОДЭК”, 1999. – 224 с.

2. Групповая психотерапия: цели, задачи, основные методы терапевтического воздействия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://conniekaldorusa.com/psikhoterapiya-i-psikhokorreksiya/128-grupповaya-psixoterapiya-celi-zadachi-osnovnyye.html>.

3. Иванова, А. В. Психотерапия как средство преодоления экзистенциального кризиса [Электронный ресурс] / А. В. Иванова. – Режим доступа : <http://vestnik.stavsu.ru/64-2009/27.pdf>.

4. Каліна, Н. Ф. Психотерапія : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с.

5. Лебедева, Н. М. Путешествие в Гештальт: теория и практика / Н. М. Лебедева, Е. А. Иванова. – СПб. : Речь, 2004. – 560 с.

6. Лейтц, Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я. Л. Морено / Г. Лейтц. – М. : Когито-Центр, 2007. – 380 с.

7. Онищенко, Г. І. Ціннісно-сміслові орієнтири сучасної молоді: особливості, умови і психологічна допомога / Г. І. Онищенко, Т. С. Гурлева // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К. : ГНОЗІС, 2011. – Т. 13, част. 4. – 444 с.

8. Роджерс, К. Клиенто-центрированная психотерапия. Теория, современная практика и применение / К. Роджерс. – М. : Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2002. – 512 с.

9. Сапогова, И. А. Особенности формирования ценностных ориентаций у старшеклассников / И. А. Сапогова // Педагогика развития и перемены в российском образовании : матер. 2-й науч.-практ. конф. – Красноярск, 1995. – С. 147–148.

10. Серый, А. В. Система личностных смыслов: структура, функции, динамика / А. В. Серый, М. С. Яницкий. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 2004. – 272 с.

Рецензент: кандидат психологічних наук, доцент Савелюк Н. М.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2014.

Гусаковская С. С. Формирование ценностно-смысловой сферы студентов средствами психотерапии (теоретический аспект)

В статье осуществляется теоретический анализ источников по вопросам формирования ценностей и личностных смыслов современных студентов средствами психотерапии. Определяются те ее направления, которые способны корректировать развитие ценностно-смысловой сферы. Рассматривается психологический тренинг как средство трансформации ценностей будущих специалистов дошкольного учебного заведения в их учебно-профессиональной деятельности, обосновываются главные условия его проведения.

Ключевые слова: психотерапия, формирование ценностно-смысловой сферы, психологический тренинг, будущие воспитатели дошкольного учебного заведения.

Husakivska S. S. The formation of value-sense sphere of students by means of psychotherapy (theoretical aspect)

In this article we can observe a theoretical analysis of sources on the formation of values and personal meanings of modern students with the help of psychotherapy. We can also see how important is the meaning of psychotherapy becomes in modern society as an important method of helping mentally healthy people in dealing with various kinds of psychological problems. In this article substantiates the importance of the formation and development of value-sense sphere of person as the ability to realize adequately the vital choices, to make decisions, to live consciously, to live in harmony with yourself and the world around him or her. The actuality of this theme confirmed by the spiritual and moral crisis of contemporary socio-cultural situation in the country, when there is a fundamental reevaluation of available values.

This publication defined therapeutic areas that are able to adjust the formation and development of value-sense sphere. Specifically such as: approach client-centered approach of K. Rogers, speech therapy of V. Frankl, gestalt therapy of F. Perls, psychodrama of J. Moreno, dasein analysis of L. Binswanger. We also consider psychological training as a means of transforming values, and in this article substantiate the conditions for its realization. It is also marked that the group stimulates the development and formation, promotes recreation and fixing the new styles in behavior, including those that help them to function harmoniously in real life. So, the development of effective self-identity in the therapeutic environment happens.

It is offered to apply psychotherapeutic methods in educational and professional activities of students, although most traditional forms of learning provide a certain set of knowledge and skills, but its do not provide student's real manifestation in the form of professional values. Conditions of psychotherapeutic methods: provide students to contact with important problems of existence, to be honest in interaction, to accept and understand the behavior and feelings of the participants in this process, access to various sources getting the knowledge, to provide opportunities to make decisions and choices by themselves.

It is recommended to realize aforesaid principles in the organization of classes in the form of training. As you know, psychological (psychotherapeutic) training-is one of the most effective methods of training specialists of "person-person", because it is focused on the use of active forms of joint activities which is directed to the development of intellect, psychodynamic characteristics and an individual's competence.

We consider the main aim of this work – it is to assist in the psychological problems of the participants, to enhance their mental health, to develop self-awareness and self-regulation, the study of psychological patterns and the effective ways of interpersonal interaction to reach harmony in communication with people, to

develop the creative potential, they have to achieve their desired level of vital functions. It is noted that in group of psychotherapy work human values, personal meanings which are stabilized, accepted, assimilated and produced in collaboration participants, and then in real life are produced.

It is suggested to the teachers of high school to assist in building of value-sense sphere of future professionals, such as to broadcast professional values of future operations, to create new professional qualities, to develop value-focused social roles, to encourage the spiritual value of interaction with people and the world.

Keywords: *psychotherapy, forming the value-sense sphere, psychological training, future kindergarten teachers.*